

AKTUALNO

SLOVENISTIKA V OCENJEVALNEM PRIMEŽU AGENCIJE ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST RS

Neposredna pobuda za javno oglašanje je novejši status *Slavistične revije*, osrednje slovenistično-slavistične znanstvene publikacije, ki jo Agencija za raziskovalno dejavnost RS s svojim sistemom ocenjevanja potiska v najboljšem primeru na obrobje znanstvenih objav. Ob takšnem ravnanju, sicer bolj ali manj skladnim z vrednotenjem slovenističnih monografij in bibliografije sploh, je potreben razmislek o razumevanju statusa slovenistike pa tudi drugih humanističnih ved predvsem v luči študijskih programov slovenskih univerz in razdiralnega vpliva takšnega razumevanja na globalna pojma multikulturalnosti in internacionalizacije študija.

1 Razmislek o vrednotenju slovenske znanstvene produkcije izhaja iz smiselne predpostavke, da mora biti takšno vrednotenje tudi odsev celovite znanstveno-pedagoške organiziranosti univerze, ki sega prek fakultet do oddelkov, znotraj njih pa do posameznih akreditiranih študijskih programov, osmišljenih z znanstvenoraziskovalnim delom univerzitetnih učiteljev in seveda inštitutov. – Z odvzemanjem bibliografskih znanstvenih referenc univerzitetnim študijskim programom slovenistike kot jih realizirajo samostojni oddelki slovenskih filozofskih fakultet, se prekinja smiselnost tovrstnega univerzitetnega študija in raziskovalnega dela. Študij slovenistike postaja obskurnost. S tem seveda izgubljajo neposredno temeljno orientacijsko točko prevajalski študijski programi in seveda študiji tujih jezikov. Posredno izgublja tudi celotna slovenska humanistična znanost, saj se ji tako postopoma odvzema izrazna možnost vsebinske, se pravi miselne avtentičnosti. V takšnih okoliščinah slovenistika izpade iz kadrovske konkurenčnosti; nemogoče je pričakovati, da se bodo za študij, ki nima znanstveno ustrezno priznanih bibliografskih enot, odločali ambicioznejši kandidati.

2 Za nacionalno humanistiko nasploh, posebej pa še za slovenistiko velja, da je vsaj v jedru predmet raziskovanja vezan na nacionalno področje. Gre za domicilno znanost – slovenski prostor je središče tovrstnega raziskovanja; nikjer drugje na svetu ne more biti tako razvite slovenistike pa tudi ne sistematičnega, celovitega raziskovanja znanstvenih področij, ki jih zajema nacionalna humanistika.

2.1 Nepriznavanje oz. omalovaževanje tega dejstva ima daljnosežne posledice. Multikulturalnosti kot pomembni humanistični nadgradnji internacionalizacije znanosti, so spodrezane korenine; brez svoje temeljne reference – brez specifičnosti sveta nacionalne humanistike, postaja multikulturalnost pojmovno prazen prostor. Vanj se seli nova monokulturalnost, morda boljše – »kultura« novega kapitala, ki za svojo rast ne potrebuje humanistike. V konceptu tovrstne »multikulturalnosti« pač ni humanističnega vrednostnega sistema, iz katerega izhaja osmislitev jezikovne različnosti z različnostjo izkušenskega sveta govorcev posamezne jezikovne skupnosti. Samo-

bitnost jezika kot neponovljiva civilizacijska vrednota v monokulturnosti kapitala izgublja smisel. Vsaj za slovenski prostor je to razdiralno.

Če povzamemo v smislu izhodiščnega problema: Z nepriznavanjem znanstvene vrednosti bibliografskim enotam, ki razčlenjuje in vrednotijo posebnosti načeloma jezikovno zamejenega prostora, se prekinja (so)ustvarjalni delež, ki ga slovenistika z drugimi nacionalnimi humanističnimi vedami prispeva k multikulturnosti in s tem internacionalizaciji znanosti, seveda če je ta določena s temeljno premiso, ki se ji pravi znanstvena recipročnost. Po mnenju državne inštitucije slovenščina kot avtentični izraz nacionalnega prostora ne more biti aktiven udeleženec procesa dajanja in sprejemanja, v globalnem smislu multikulturnosti in s tem tudi internacionalnosti.

2.2 Slovenistika, ki je bila v času moderne jezikoslovne koncepcije v smislu raziskovanja aktualnega, živega jezika v drugi polovici 20. stoletja sposobna izdelati evropsko primerljiv razlagalni slovar slovenščine, še vedno dovolj moderno slovnico, danes z aktualnimi evropsko primerljivimi monografskimi analizami posameznih slovnično-slovarskih, besediloslovnih, sociolingvističnih področij, če izpostavim samo jezikoslovni vidik, pri odločujočih dejavnikih šteje zelo malo ali nič. Kot kaže, je temeljna motnja dejstvo, da je vse to napisano v uradnem jeziku države, v slovenščini – pač v smislu slovenske univerze, slovenistične stroke, ki se zaenkrat še lahko postavlja ob bok študijem nacionalnih jezikov v drugih državah, in slovenskih študentov, danes še posebej z živo zavestjo, da vsem, ki iz tujine prihajajo k nam študirat tudi zato, ker jih zanima kulturna in siceršnja specifika tega prostora. Če bi se zgledovali po državah znotraj EU s primerljivim številom prebivalcev, tudi po podobnih zgodovinskih in aktualnih izkušnjah, bi jim seveda ponudili vsaj enoletni subvencioniran tečaj jezika države, ki jo želijo spoznavati neposredno, skozi odprta vrata jezika.

3 Da se je zlasti slovenistika znašla na obrobju interesa inštitucije, ki na podlagi številčnih parametrov odloča o njeni znanstveni vrednosti, dokazuje tudi dejstvo, da se znanstvena publikacija, *Slavistična revija*, ustanovljena pred 60 in več leti prav za vzpostavitev znanstvenega dialoga znotraj slovenistično-slavistične skupnosti, danes brez vrednostne utemeljitve potiska s področja znanosti, kot rečeno, na njeno obrobje, tako rekoč v ljubiteljsko-domačijsko okolje. To bo seveda imelo v bližnji prihodnosti razdiralen vpliv na izbiro avtorjev, zainteresiranih za objavo. Nič ne pomaga, da gre za revijo, ki obravnava kompleksna jezikoslovna in literarnovedna vprašanja in kot taka predstavlja pomemben vir slovenistično-slavističnega študija. – S tem je bila izkazana nezaupnica univerzitetnim učiteljem in drugim humanističnim znanstvenikom, ki so revijo ustanovili, jo uspešno, skladno s slovenistično-slavistično stroko razvijali in jo nenazadnje tudi jezikovno odprli zlasti v slovanski svet; razprave izhajajo v vseh slovanskih jezikih, tudi v (globalni) angleščini – če izbira jezika pomeni doprinos k avtentičnosti jezikoslovne tematike. S tem je aktualni uredniški odbor v svoji uredniški politiki izbiro jezika vsebinsko osmislil in jo upravičil za razliko od površnih, formalističnih kriterijev, ki prevladujejo v zvezi z rabo tujega jezika v znanosti. – Kot kaže, prav tako nič ne šteje prizadevanje uredniške politike, da bi v t. i. *posebnih številkah* predstavila aktualno dogajanje predvsem v domačem

pa tudi tujem, zlasti slovanskem jezikoslovju in literarni vedi, v *tematskih številkah* pa aktualne jezikoslovne in literarnovedne usmeritve istega prostora. Zunaj interesa ostaja dejstvo, da so tako v enem kot drugem tipu na povabilo uredniškega odbora sodelovali domači in tuji strokovnjaki, da tako uredniški odbor kot avtorji razprav izkazujejo mednarodno sestavo in še kaj bi se našlo, kar bi ustrezalo meritvenim kriterijem ARRS.

4 Za humanistično znanost nasploh, posebej pa še za nacionalno slovenistiko velja, da vsaj v jedru izhaja predmet raziskovanja iz nacionalne izkušnje, da se, obogaten z drugačnimi spoznanji, k tej izkušnji vrača, jo tako širi in ji daje splošno veljavno vrednost. Soustvarjalnost multikulturalnosti in prek nje tudi internacionalizacije humanistične znanosti temelji na tem načelu. Rokohitrski, zato površni in grobi posegi v to temeljno načelo, se pravi v kulturno recipročnost, kot rečeno, spreminjajo njeno bistvo v monokulturnost, kar pomeni, da postajajo naivno orodje kapitala.

Ada Vidovič Muha
glavna urednica za jezikoslovje pri *Slavistični reviji*
ada.vidovic-muha@guest.arnes.si